

Ljubljana, 28. XII. 1922. — II./52.

Posamezna številka 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo 24 K jugoslov. Sodrugi! Podpirajte

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

Sodrugi!

Prvi mesec novega leta bodi posvečen razširjanju „Delavskih Novic“. Vsakdo pribavi vsaj enega novega naročnika!

Veselejše in srečnejše Novo leto nego leto 1922 želimo vsem naročnikom, čitateljem in prijateljem „Delavskih Novic“.

Uredništvo in upravništvo.

Beseda naročnikom.

V tretje leto stopajo „Delavske Novice“. V tistih težkih, črnih jesenskih dneh leta 1921 so se rodile, le par mesecev po zakonu o zaščiti države. Tretje leto bidejo neustrašen boj za pravice preganjanega proletarijata. Če se je danes stanje proletarijata spremenilo v toliko, da so se zdramile široke delavske in pa kmečke množice, da uvidevajo potrebo neizprosne razredne boja proti vedno objestnejši ofenzivi kapitalizma, če je danes klic po enotni fronti postal bojni klic delavskih množic, lahko trdimo z mirno vestjo, da je to v veliki meri posledica našega delovanja. Čakajo nas pa še težki boji in kmalu se bo bila na voliščih odločilna borba, zato, da se odpravi zakon o zaščiti države, da se odpravijo izjemni zakoni, ki ovirajo, da, deloma celo onemogočujejo delavstvu boj za poboljšanje gospodarskega položaja. Boj bo težak in buržuazija bo rabila silo in zvijačo, da onemogoči zmago proletarijata, kakoršna mu gre po njegovi številčni moči. 18. marca bo odločilna bitka. Na vas sodrugi je, da se že danes pripravljate na boj in — zmago. V tem času je časopis, ki zastopa vaše interese, ki bo znal razkrinkati vse nakane buržuazije in njenih hlapcev, odločilne važnosti.

Zato, sodrugi! Na delo za svoj časopis, na delo za „Delavske Novice“. Mi nimamo bank, ki bi nam dajale milijone, nimamo prijateljev kakor jih imajo samostojneži, ki so dobili od dr. Zerjave 400.000 K za volitve, vsi naši dohodki so naročnina in prostovoljni darovi vas sodrugov. Žal nam naročniki dolgujejo na naročnini čez 15.000 kron. Vsem tem zamudnikom prilagamo k današnji številki položnice, kjer je dolg naznačen. Prosimo, da nam vsi dotičniki dolg takoj poravnajo.

Treba pa je, in to je predvsem sedaj v volilnem boju, sodrugi! interes vas vseh, da se list razširi še bolj. Dolžnost vsakega razredno zavednega sodruga je, da stori, kar mu je v moči, da pridobi novih naročnikov in da zbira za tiskovni sklad

naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

„Delavskih Novic“. Sodrugi! Spomnite se svojega lista ob vsaki priliki. Skrbite, da je ne bo slovenske vasi, kjer bi ne imeli našega časopisa, da ne bo delavca, ki bi ne bil naročen na „Delavske Novice“.

S tem, da širite „Delavske Novice“, s tem da zbirate prispevke za tiskovni sklad, pripravljate najbolj za 18. marca zmago!

K novemu letu.

Za nami se je zagnilo zopet 365 dni, večinoma črnih in neveselih, le malo svetlih je bilo med njimi. Bilo je to leto pomanjkanja in stradanja, leto preganjanja in nasilja nad delavskim razredom. Množice malih kmetov in malih obrtnikov se vedno globlje pogrezajo v bedo in v dolgotrajno. Za duševne delavce-uradnike je bilo to leto 365 dni obljub — 365 dni stradanja. Moloh kapital pa šteje leto 1922 kot eno zanj najrodovitnejših. Splošna ofenziva kapitala in le slaba obramba proletarijata.

Dve svetli točki pa se morata zapisati v letopis l. 1922.: obnovitev, četudi počasna in nepopolna, strokovnega gibanja in postopno, vendar vedno močnejše politično probujanje delovnega ljudstva iz otrplosti in onemoglosti po težkih vdarcih, zadanih v letu 1921.

V novem letu — l. 1923. — mora hoditi proletarijat naprej po začrtanem potu konsolidacije delavskega gibanja. Po bridkih, krvavih izkušnjah na domačem in mednarodnem bojišču zgodovinskega boja med Delom in Kapitalom izučen, mora proletarijat Jugoslavije znova postavljati granitne temelje svojemu strokovni, politični, gospodarski in kulturni organizaciji, da je ne bo mogel sesuti prvi vdarec reakcije, kot je to žalibog bil slučaj v preteklosti. Proletarijat mora imeti svoj razredni boj usmerjen tako, da odgovarja razmerju sil med družabnimi razredi, da združuje pod skupno zastavo enotne fronte ves delavski razred in delovno ljudstvo na deželi in v mestih, da potom boja za vsakdanje potrebe in za razvijanje razredne zavednosti in borbenosti povede množice delovnega ljudstva napram visokemu cilju končne zmage.

Proletarijat Slovenije čakajo v novem letu velike naloge ne samo v ozkih mejah slovenske dežele, ampak v obsegu cele Jugoslavije. Indu-

strijsko delavstvo Slovenije, v teh težkih časih najbolj konsolidiran in najzrelejši del proletarijata Jugoslavije, mora s svojimi bogatimi izkušnjami, zadobljenimi v dolgoletni organizacijski šoli in v težkih gospodarskih in političnih bojih, prihiteti na pomoč vzbujajočemu se industrijskemu in kmetiškemu proletarijatu v celi državi SHS. Samo v medsebojni dejanski podpori in v vedno večji enotnosti bo mogel proletarijat zmagovati. Proletarijat Slovenije se od svoje prave poti ne bo dal odvrti niti po obrekovanju nasprotnikov, niti po trenutnem nerazumevanju nekaterih voditeljev razredno-zavednega delavstva v ostali državi. Gibanje proletarijata v Sloveniji je vedno enotnejše, močnejše in zdravejše. Tako bo v l. 1923. tudi v celi Jugoslaviji.

Lani je bila na dnevnem redu obnova strokovnih organizacij in politično zbujanje delovnega ljudstva.

Letos je parola:

Vstvaritev enotnega in širokega strokovnega in gospodarskega gibanja v Sloveniji in v Jugoslaviji!

Ustanovitev velike in krepke razredne politične stranke proletarijata v Sloveniji in v Jugoslaviji!

Potom obeh organizmov boj proti ofenzivi kapitala in reakciji!

Naprej, sodrugi! Na delo za velike cilje v novem letu!

Volitve v državni zbor.

Radikalna volilna vlada je razpisala parlament in je razpisala nove volitve za poslansko zbornico, ki se bodo vršile v nedeljo, dne 18. marca 1923. Pri teh volitvah bo aktivno nastopal tudi delavski razred Slovenije in cele Jugoslavije, ki navzlic belemu terorju in protustavnim zakonom še nikakor ni zgubil svoje življenske sile, ampak se je marsikje še celo utrdil in napredoval.

Pri volitvah v konstituanto l. 1920 se je izkazalo, da desetisoči delavcev in malih kmetov niso imeli volilne pravice, ker niso bili vpisani v volilni imenik. V Sloveniji je bilo nešteto takih slučajev. Najmanj za en mandat je bilo tistih, ki niso bili vpisani, dasi ravno bi po zakonu morali biti.

Isto se bo ponovilo tudi letos, če se sodrugi ne bodo pravočasno pobrigali za to, da pridejo v volilni imenik.

Čas za reklamacije je silno kratek, komaj še prve dni januarja. Zato pa, sodrugi, pojdite takoj na svojo občino, prepisite volilni menik in zahtevajte, da se vpišejo vsi delavci in mali kmetje, ki stanujejo že 6 mesecev v občini. Zupanstvo mora vsakemu dati volilni imenik v vpogled. Toda ne brigaj se samo za sebe, ampak tudi za one sodruge, ki veš, da so iste misli kot ti, pa ali nimajo časa ali pa so premalo brižni.

Na delo, sodrugi!

V boj za delavsko-kmečko zmago!

Proces proti trboveljskim rudarjem.

Kakor smo že zadnjič poročali, je državno pravdnštvo v Celju naperilo proces proti s. Bogveju in še nekaterim drugim mlajšim rudarskim delavcem. Obravnava po zakonu o zaščiti države se vrši v Celju dne 30. dec. Del meščanskega časopisja, ki je zainteresirano pri Trboveljski Premogokopni Družbi, hoče kovati iz tega procesa cekine. Posebno se odlikuje v tem ostudnem poslu »demokratsko« in nacionalistično »Jutro«, ki denuncijantsko poziva pokrajinsko upravo, naj razpusti edino veliko rudarsko strokovno organizacijo »Zvezo Rudarskih Delavcev«, ker je bil s. Bogveju eden njenih funkcionarjev. Mi smo sicer globoko prepričani, da se s. Bogveju ne bo mogla dokazati nobena krivda, ker že predobro poznamo celjske oblasti, ki vedno zapro kakega rudarja iz političnih razlogov, končno pa morajo vsakega pustiti na prosto, ker se vedno izkaže, da je dotičnik po nedolžnem sedel v preiskovalnem zaporu. »Zveza Rudarskih Delavcev« je neodvisna strokovna organizacija rudarskega proletarijata. Kot taka je popolnoma samostojna in ni v najmanjši odvisnosti od nobene dovoljene ali pa prepovedane stranke. Ona se bori zato, da se v njej združijo vsi rudarji brez razlike vere, narodnosti in političnega prepričanja. V njenih vrstah je prostor za vsakega rudarja, pa če je anarhist ali klerikalec, komunist ali socialdemokrat, narodni socialist ali republikanec, samo da se drži društvenih pravil in da je solidaren z ostalimi rudarji v boju za boljši kos

kruha in zoper eksploatacijo od strani kapitala. Kaj je kdo izven delokroga organizacije, za to se Z. R. D. ne briga in tudi ne odgovarja, pa naj si bo to njen prvi funkcionar. Ona je resnično in odkrito nestranskarica in neodvisna. To naj si zapiše za ušesa tisto »Jutro«, ki ustanavlja nekake »samostojne« Unije kot dekle meščanske politične stranke in kot zveste služabnice Trboveljske Družbe.

Popolnoma jasno je, da bi pri Trboveljski zainteresirano demokratsko časopisje hotelo nagnati pokrajinsko upravo k razpustu Z. R. D. zato, ker se ravno zdaj delavstvo Trb. prem. družbe nahaja v mezdnem gibanju in bi potem ne bilo nobene močne organizacije, ki bi branila koristi rudarjev. Denarni žakelj bi imel lahko zmago in demokratsko časopisje bi dobilo od Trboveljske kot nagrado recimo — zlat zaslužni križec. Gospodje, Vaši načrti so preveč prozorni in hudo se motite, če mislite, da rudarji ne vedo, da ste vi njihovi najzakotnejši in najhujšobnejši sovražniki. Zato tudi Vaša »samostojna« Unija ne more priti navzlic velikim vsotam denarja nikamor naprej.

Pokrajinska vlada nima najmanjšega razloga nastopati zoper Zvezo Rudarskih Delavcev. Če so gotove demokratske korifeje denarno zainteresirane pri Trboveljski, vendar ni radikalna vlada za to tu, da skrbi za denarni pohlep italijanih in enkrat za vselej iz političnega življenja izločenih demokratskih mladincev. Opozarjamo pa vse ču-

Si že plačal zaostalo naročnino?

nitelje, da bo v slučaju potrebe ves raderski in celokupni proletarijat Slovenije in Jugoslavije s skrajno energijo branil neodvisno in nestrankarsko »Zvezo Rudarskih Delavcev«.

K temu smo prejeli še sledeči članek:

S celjskim procesom se pripravlja nov atentat na delavske strokovne organizacije v Sloveniji.

Že v zadnji številki smo omenili, da se prične v soboto, dne 30. decembra tega leta pred okrožnim sodiščem v Celju proces proti s. Bogveju, rudarju iz Trbovelj, in da zahteva celjski državni pravdnik dr. Rus, da se razpusti »Zveza rudarskih delavcev«, češ, da se je pod njenim okriljem vršila komunistična propaganda. Z drugimi besedami, celjski državni pravdnik hoče oropati rudarje organizacije, ki jih ščiti pred samovoljo rudarskega kapitala in policijskih oblasti.

Medtem se nam je posrečilo dobiti v roke obširno obtožnico, datirano z dne 12. decembra t. l. in zaznamovano z opr. št. 1536/22/14.

Iz obtožnice same, zlasti pa iz članka, ki ga je prineslo demokrasko »Jutro« na božič pod naslovom »Proces proti komunistom v Celju« je jasno razvidno, da se pripravlja s celjskim procesom nov atentat na delavske strokovne organizacije v Sloveniji.

Da »Jutro« hujska na razpust organizacije rudarjev, temu se ne čudimo. Gospoda okoli »Jutra« je že ob priliki zadnjega mezdne gibanja rudarjev preočitno pokazala na nežne vezi, ki jo vežejo s Trboveljsko družbo in njenimi nemškonskacionalnimi ravnatelji in inženirji. Mogočna organizacija rudarjev, ki šteje danes že preko 6000 članov, je na poti Trboveljski družbi in njenim prijateljem okoli »Jutra«. »Državotvorci« potrebujejo denar in razpust »Zveze«, to bi pomenilo za družbo težke milijone ekstraprofita na račun rudarjev, kateri profiti bi pomagali političnim akcijam demokratov.

Obtožnica.

Ne mine mesec, da revirski žendarij ne pripelje kakega političnega »zločinca« v zaduhle celjske zapore, ki so kulturen škandal za evropsko državo. Nato pa se prične križev pot rudarja v preiskovalnem zaporu, ki se vleče mesece in mesece. Gospoda ima časa. Zagovornik, ki intervenira, da se pospeši preiskava, dobi za odgovor: »saj je komunist«, z drugimi besedami, saj ni človek, je suženj, s katerim se lahko dela, kar se hoče. V celi državi morda ni tako zagriženih sovražnikov delavstva kot so pri celjskem sodišču in celjskem glavarstvu. O teh škandaloznih razmerah ne vedo povedati samo rudarji, marveč čisto nepristranski ljudje, ki se škandalizirajo nad temi razmerami.

Od poletja sem že sede v celjskih zaporih sledeči rudarji:

1. Manfred Anton, star 22 let;
2. Erjavc Albin, star 17 let;
3. Kozar Franc, star 18 let;
4. Bogve Franc, star 30 let.

Prvi trije so obtoženi, da so poleti l. 1922 v Trbovljah in Hrastniku širili komunistično propagando in organizirali in podpirali udruženje ter pristopali k takim udruženjem, ki imajo namen propagando komunizma.

Anton Manfred je razentega obtožen skupno s s. Bogvejom, da sta vedela, da se pripravljajo hudodelstva, razložena v čl. 1. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi posebno za hudodelstvo organiziranja, podpiranja udruženj ali pristopa k takim udruženjem, ki imajo za namen propagando komunizma ter organiziranja, združevanja ali propagande, ki meri na to, da se povzroči vojaška pobuna, zmeda ali nezadovoljnost med vojaki, kakor vobče propagande zoper ustanovo vojske, pa v tem pravčasno nista obvestila državnega oblastva.

Državni pravdnik zahteva, da se obtoženci kaznujejo v zmislu zakona o zaščiti države s težko ječo, ki pa naj ne presega dobe petih let.

Na čem sloni obtožba?

Proti Manfredu se je dvignila obtožba, ker so se našli pri njem zapiski o nekih sestankih, na katerih se je govorilo o komunizmu in v organizaciji omladine in o njenih nalogah, dalje ker so se našla pri njem »Pravila stranke komunistične omladine Jugoslavije, sekcije komunistične mladine Jugoslavije« in listina pod naslovom »Politična situacija in naloga komunistične stranke omladine Jugoslavije«.

Albin Erjavc je obtožen, ker so se našli pri njem razni komunistični listi in da je bil v zvezi s Manfredom.

Franc Kozar je obtožen, ker je osumljen, da je vršil v društvu »Iskra« v Hrastniku komunistično propagando.

Franc Bogve pa je obtožen, ker je žandarmerija zaupno zvedela, da poseduje v svojem stanovanju neke komunistične spise. In res je potem žandarmerija našla pri njem: eno resolucijo o politični situaciji in najbližjih nalogah komunistične stranke, 2 pismi Princa, 7 pisem s. Petokovića, predsednika centralnega sindikalnega veča v Beogradu, 1 pismo s. Šuntajsa, 2 komunistična koledarja, 1 program in statut komunistične stranke, 1 bakljo in več računov.

To so torej obremenilna sredstva, na podlagi katerih je državni pravdnik dvignil obtožbo.

V kritiko te obtožnice se danes ne bomo spuščali. To bo povsem naloga zagovornikov. To stran obtožnice si prihranimo po končanem procesu. Vendar pokaže že površni pregled obtožnice, da stoji na zelo slabih nogah.

DRŽAVNI PRAVNIK STAVI POD OBTOŽBO TUDI ZVEZO RUDARSKIH DELAVCEV.

Ali šele konec obtožnice nam pove, kaj se namerava doseči s celjskim procesom. On naj nudi material politični oblasti, da razpusti Zvezo rudarskih delavcev.

Državni pravnik izvaja v obtožnici:

»S tem pa, da so bili obdolženci, zlasti Manfred, Erjavc in Bogve ne le člani, temveč tudi zaupniki »Neodvisne strokovne organizacije zveze rudarskih delavcev za Slovenijo«, Manfred, Erjavc in Kozar pa tudi odločilni faktorji pri »Iskri«, so obremenili v zvezi z vsem tem, kar našteva orožniška ovadba, tudi še »Zvezo« in »Iskro« in kompromitirali tudi ti udruženji. Zlasti v Zvezi rudarskih delavcev za Slovenijo so včlanjeni sami bivši najstrastnejši komunisti, ki še sedaj vzdržujejo pod okriljem oblastvenega dovoljenja zgolj strokovnega združevanja svoje zveze s takozvano »Staro gardo, zvesto in neustrašeno«, kakor jo imenuje izgnani komunist Anton Šuntajs v svojem pismu na Bogveja. Franc Bogve pa je imel intimno pisemsko pošto tudi z Josipom Princem. Oba, Josip Princ in Franc Bogve, pa sta gojila tudi tesne vezi z iz Slovenije izgnanim nevarnim komunističnim voditeljem Janko Petokovičem v Beogradu, o čemur spričuje 7 njegovih pisem, naslovljenih na Bogveja.

Dalje se je izkazalo, da je izdajala Z. R. D. denar v najnovejšem času za nekatere izgnane komuniste, ki glasom pravil niti niso člani strokovne organizacije.

Končno je posedovala podružnica Z. R. D. v Trbovljah proletarsko zastavo, ki je popolnoma slika državni zastavi Ruske sovjetske federativne republike. Značilno je, da se je ta zastava javno razobešala 1. maja in 8. oktobra t. l. in da si je marsikdo na nejasnem, kaj pravzaprav naj ta zastava pomeni.

Zoper odkrite zgolj strokovne namene Zveze rudarskih delavcev govori tudi dejstvo, da se je vršil 19. XI. 1922. v Sokolski dvorani gostilne Forte v Trbovljah kongres strokovne organizacije Z. R. D. za Slovenijo, katerega se pa niso udeležili le delegati te organizacije, temveč tudi oni M. S. O. iz Beograda, Zagreba in Ljubljane in tako tudi zastopniki strokovne organizacije železničarjev itd. (po mnenju celjskega državnega pravdnika dr. Rusa, ki je tudi občinski svetovalec JDS v celjskem občinskem svetu, imajo samo industriji pravico, da se enotno združijo v celi državi, delavci bi smeli imeti po njegovem mnenju najbrže samo krajevna pogreba in podporna društva. Rudar v Sloveniji bi se ne smel brigati za rudarja v Bosni in železničar in kovinar ne za

rudarja. Ali je možno bolj razkrinkati razredni značaj naših sodišč kakor to dela ta obtožnica? Op. ur.) V glavnem se je pečal ta kongres z uvedbo centralizacije vseh strokovnih organizacij in vpostavitve jedinstvene fronte proletarijata na principu razrednega boja (to je pač čisto naravno, ker se s temi vprašanji pečajo danes strokovne organizacije celega sveta vspricho ofenzive kapitala in pri nas še posebej vspricho režima belega terorja. Strokovna organizacija, ki se s temi vprašanji ne bi pečala, bi ne bila strokovna organizacija. Op. ur.) Kompromitirana pa je Z. R. D. prav posebej z dejstvom, da se je udeležil tega kongresa tudi od javnih oblasti zasledovani komunistični terorist Ernest Bartulović, ki je zbežal na Dunaj in se potikal po Italiji in katerega je sedaj izdala Z. R. D. celo legitimacijo za kongres.

Obtežilo za strokovno Z. R. D. je tudi dne 19. XI. t. l. na kongresu sprejeta resolucija, ki konstatira med drugim, da izvrševalni državni organi onemogočujejo izvedbo stvoritve enotne fronte proletarijata s tem, da ne dovoljujejo vpostave jedinstvenih centralističnih strokovnih organizacij za celo državo in da se s tem jasno postavljajo na principe plemenskega separatizma in s tem odkrito branijo interese kapitalističnega razreda proti interesom delavskega razreda in da je vsled reakcije, preganjanja in zapiranja strokovnih funkcionarjev in razpuščanja strokovnih organizacij postavljen celokupni delavski razred na milost in nemilost kapitalističnemu izkoriščanju. (Ako je ta resolucija obtežila za Z. R. D., potem znači tako naziranje, da je treba postaviti pod obtožbo vsakogar, ki govori resnico. Op. ur.)

Iz vidika vseh teh dejstev je premetriti zadržanje sedanjih obtožencev, dočim je stvar politične oblasti, na podlagi tega dokaznega gradiva preiskusiti, ali so sploh še dani pogoji za nadaljni obstoj Z. R. D., ki očitno izrablja oblastno dovoljenje pod krinko zgolj strokovnega udruženja.

Če človek primerja konec te obtožnice s koncem članka v božični številki »Jutra«, se nehoti usiljuje sum, da je informacija za Jutrov članek izšla iz neposredne bližine celjskega državnega pravdnika.

Ker je znano, da ravnajo državna pravdnikstva vedno tudi po navodilu političnih oblasti, je jasno, da obstoja namen napraviti nov atentat na strokovne organizacije. To dokazuje tudi pismo pokrajinskega namestnika, ki zahteva, da se mu predlože spisi po končani razpravi.

Vse to kaže, da hoče biti celjski proces uvod za nova preganjanja, zlasti nov val reakcije proti strokovnem pokretu. Zato mora organizirano delavstvo obračati vso pozornost temu procesu. Delavstvo cele Slovenije in cele države pa bo povedalo vladi, da si ne pusti jemati pravice združevanja. Vsako nasilje nad delavskim pokretom v Sloveniji bo našlo solidaren odpor celokupnega delavskega razreda v državi in izven nje.

Rudarji pred mezdanim gibanjem.

»Zveza rudarskih delavcev«, predstavnik ogromne večine rudarskega proletarijata, je v mesecu avgustu t. l. s hudim bojem s Trboveljsko premogokopno družbo priborila delavstvu poboljšanje njihovega položaja in osigurala delavstvu pred naraščajočo draginjo s pogodbo, da se dohodki rudarjev zvišujejo s cenami življenskih potrebščin.

S pomočjo sposojenih dolarjev se je v času od avgusta do sredine novembra vrednost krone umetno vzdrževala in nekaj časa celo zviševala. V tem času (od avgusta do sredine decembra) ni bilo zabeležiti posebnih sprememb v cenah življenskih potrebščin.

Toda zmanjkal je našim umnim finančnikom dolarjev in vrednost krone pada in pada... Medtem ko je sredi novembra bilo mogoče dobiti za 100 naših kron 2.25 švicarskih frankov, se dobi danes (18. dec.) še samo 1.35 švicarskih frankov. Za 60% se je torej vrednost krone znižala v kratkih 4 tednih in pričakovati je, da se bo to zni-

žavanje kronske vrednosti nadaljevalo. To dejstvo oznanjuje ne samo rudarjem, temveč vsem, ki žive od plač, hudo draginjo. V ministrstvu saobračaja pripravljajo nove tarife za blagovni in osebni promet; govori se o 100% zvišanju dosedanjih tarif. Vojni minister zahteva poleg že odobrenih 3.200.000.000 kron še nadaljnjih 1.000.000.000 kron in še mnogo, mnogo dejstev govori, da se za jugoslovanski proletarijat pripravlja draginja, v doslej nepoznani višini.

Lastniki Trboveljske premogokopne družbe, kateri se v pretežni večini zabavajo v Parizu, so svojem ravnateljstvu dali nalog, naj skuša uničiti pogodbo z rudarji, v kateri je rudarjem zagurano, da se plače zvišujejo z draginjo. Iz tega razloga je hotela reprezentanca Trb. prem. družbe na zadnji konferenci z zastopniki »Zveze rud. delavcev« razveljaviti točko II. pogodbe z dne 19. okt. 1922. in predlagala, da se v bodoče regulirajo plače rudarjev vnaprej za dobo treh mesecev brez ozira na draginjo. To zahtevo, ki pomenja napad na že pridobljene uspehe rudarjev, so zastopniki zveze rudarjev s protestom odklonili in ostala je zaenkrat v veljavi pogodba, ki pravi, da se morajo plače rudarjev zviševati kakor narašča draginja.

Ker je pričakovati, da Trboveljska družba ne bo odnehala in skušala z drugimi sredstvi to svojo pamero v škodo rudarjev doseči, pozivljamo vse rudarje Slovenije, da se strnejo vsi do zadnjega v svojo »Zvezo rudarskih delavcev« v Trbovljah, da bomo mogli ne samo ohraniti svoje pridobitve, temveč jih tudi zboljšati.

Hudi boji čakajo rudarje. Pripravljajte se nanje. Vaša moč, rudarji, pa je v organizaciji in v borbeni pripravljenosti.

Živela Zveza rudarskih delavcev!
Živela borba rudarjev!

Pogajanja s Trboveljsko Družbo.

18. t. m. so se sestali v deželnovaladni palači v Ljubljani zastopniki Zveze rudarskih delavcev z zastopniki Trboveljske družbe. Pod predsedstvom rudarskega glavarja inž. Strgarja so se primerjale sedanje cene življenskih potrebščin s cenami v oktobru in dognalo se je, da se do 15. decembra t. l. cene življenskih potrebščin niso v toliko spremenile, da bi bilo potrebno zvišanje dosedanjih plač. Zastopniki Zveze rudarjev so si pridržali pravico, da zahtevajo novo regulacijo tudi pred potekom 2 mesecev, če se bodo življenske potrebščine podražile. Zastopniki družbe so hoteli, da se plače delavstva določijo za 3 mesece vnaprej, kar je bilo pa odklonjeno.* Glede stanarine so zastopniki družbe izjavili, da bodo isto povišali, da pa morajo dobiti preje potrebne podatke iz revirjev. Definitivno se bo višina stanarine določila na prihodnjih pogajanjih.

Minimalne in akordne mezde zidarjev se bodo uredile na licu mesta v Trbovljah.

Izplačevanje mezd se ima v bodoče vršiti v delovnem času.

Kopalnice se imajo v prihodnjem letu zgraditi v vseh obratih, kjer še ne obstojajo.

Zahteve glede znamk za vozičke, avanzman rokodelcev in nekvalificiranih delavcev po letih službe, deputatni premog za oženjene delavce vseh kategorij so zastopniki Trb. družbe odklonili, ker za te nove izdatke Trb. družba baje nima kritja. Zastopniki »Zveze rudarskih delavcev« so podali izjavo, da vztrajajo odločno na zahtevah, predloženih 5. dec. 1922. in da bodo napram odklonilnemu stališču Trb. družbe poslužili se vseh potrebnih sredstev, da pridejo do svojih pravic.

*) Zastopniki »Zveze rud. del.« so podali izjavo, do odločno protestirajo proti nameri Trb. družbe, ki hoče kršiti točko II. pogodbe z dne 19. okt. 1922. in da ne prevzamejo nobene odgovornosti za eventualne posledice.

Na to izjavo so zastopniki družbe svojo zahtevo umaknili.

Sodrug, zbirajte za tiskovni sklad!

Mednarodni pregled.

Turki na novih potih.

V »Delavskih Novicah« od 28. oktobra 1922 smo pisali v članku »Carigrad«:

»Jasno mora biti, da bi Turki igrali zmago, če bi se odtujili Rusiji, ki zoper njih nima nobenih imperijalističnih načrtov, in vstopili v družino držav z nenasitnim poželenjem po kolonijah. Tudi bi se takorekoč samo podalo v mesnico. Seveda pa je možno, da se turški veleposestniki, ki stoje na čelu angorske vlade, iz bojazni pred prebuditvijo svojih brezpravnih kmečkih mas potom ozkih odnošajev z delavsko-kmečko Rusijo, odločijo končno le zoper interes lastne države, samo da ohranijo svoje tlačane v nadaljni sužnosti. Na ta razredni instinkt angorske vlade računa Lloyd George.«

Mi smo bili edini delavski list v državi, ki je s precejšnjim dvomom gledal na zavezništvo angorske Turčije s sovjetsko Rusijo. Kako prav smo imeli, pokazuje lozanska konferenca, kjer Turki vedno bolj popuščajo pred Anglijo in se vedno bolj oddaljujejo od ruskega stališča. Lloyd George se torej ni zmotil, ko je računal z razrednim nagnenjem turške veleposestniške vlade. Je pa še druga stvar, ki jasno dokazuje, da je angorska Turčija stopila na nova pota. To je njeno novo stališče napram turškim komunistom. V Turčiji se je namreč začelo hudo preganjanje komunistov.

O tem poroča voditelj turške komunistične stranke Orhan:

»Zadnje dni je bilo čez 200 komunistov zaprtih z obtožbo veleizdaje. Dolže jih špijonaže v korist sovjetske Rusije. Rusija je zaveznik Turčije, ona je podpirala turški narod proti imperijalizmu celega sveta in samo to dejstvo dokazuje, kako nezmisljena in brez podlage je ta obdolžitev. Turški komunisti so podpirali angorsko vladno, ker se je borila zoper imperijalizem, navzlic temu, da je onemogočala izvedbo demokratičnih reform in navzlic temu, da je razpustila strokovne organizacije in potlačila svobodo delavskega gibanja. Mi smo v smislu sklepov II. kongresa smatrali, da je imperijalizem večja nevarnost. Na predvečer konference v Lozani je postala angorska vlada vlada goljufije nad ljudstvom, vlada narodnega izdajstva, postala je vlada turške velike buržuazije, ona jemlje vse pravice turškim delavcem in kmetom, s svojo davčno politiko spravlja turške kmete na beraško palico. Angorska vlada si hoče pridobiti simpatije svetovne buržuazije s preganjanjem komunistov. Zato je bilo zaprto 200 naših najboljših sodrugov in po verodostojnih novicah jih mučijo v ječah z nezasišanimi trpinčenjem.«

Na ta način si bodo Turki kmalu zagledali simpatije Rusije. Seveda mislijo turški begi in age, da zdaj Rusije ne rabijo več, ko jim je pomogla do zmage. Zdaj se hočejo pobotati s kapitalistično Anglijo in Francijo, da ji pomagata braniti veleposestva in bogastvo zoper probujajoče se kmete in delavce.

IV. svetovni kongres III. internacionale.

(Dalje.)

Varga (Madžarska) pojasnjuje, da so manjševiki in socialdemokratje lanske sušo in lakoto v Rusiji zrabili za svojo propagando zoper režim v Rusiji. Navaden delavec se ne vprašuje za vzroke lakote, ampak vidi le lakoto kot tako, zato lahko nasede propagandi proti sovjetski Rusiji. Zato je treba razbiti bajko, da v Rusiji še zmiraj vlada lakota. Jaz sem se osebno prepričal o tem, da se delavci v Moskvi boljše preživljajo kot oni v Berlinu. Buržuazija se nikjer ne bo dala več tako presenetiti kot na Ruskem in na Ogrskem. Mi ne moremo več buržuazijo vreči z majhno četo odločnih revolucionarjev. Mi moramo pridobiti večino delavcev in moramo enotno fronto prenesti tudi na kmete s tem, da bomo prinesli tudi na kmete vsakodnevnih koristi tudi poljedelcem. (Odobranje.)

Ruth Fischer (Berlin) kritizira nemško stranko, da je šla predaleč na desno v taktiki enotne fronte, ker je večkrat prepustila inicijativo socialnim demokratom. Zahteva, da kongres odstrani vse oportuniste.

Neurath (Čehoslovakija) se obrača proti izvajanjem »levega« opozicijskega Vajtauerja in brani Šmerala. Komunistična stranka na Češkem je izpeljala celo vrsto akcij pod zastavo enotne fronte, n. pr. boj državnih nameščencev, rudarjev, kovinarjev in steklarjev. Opozicija tega dela ni nikoli kritizirala; ona sploh nima nobenih resnih pomislekov. Vendar neprestano govori tako-le: »Šmeral je oportunist. On hoče na vsak način postati minister, za hrbtom stranke se pogaja z zastopniki meščanskih strank.« Za te trditve ni doprinesla opozicija nikdar niti senca dokaza. Govornik se peča z ostalimi zahrbtnostmi »leve« opozicije, ki so privedle stranko do tega, da jih izključijo. Zahteva, da kongres to izključitev potrdi, rekoč: »Mi take vrste opozicije ne bomo nič več prenašali. Mi ne bomo dopuščali, da bi se naša stranka, ki ima izvesti najodločilnejše naloge, na tako frivolni način ovirala v izpolnjevanju svojih dolžnosti.« (Veliko odobravanje.)

4. plenarna seja.

(11. nov. 1922 ob tričetrt na 12. dop.)

Karl Becker (Nemčija): Pri izvajanju enotne fronte v Nemčiji se opažata dve tendenci, ki ovirata to taktiko. To nista nikakoli taki smeri, ki bi delali iz tega kakšne posebne teorije, kot je to slučaj v Franciji in v Italiji. Korenine tendence so v neki malomarnosti, v nekakem pesimizmu, ki ovira vsako inicijativo. Vendar te tendence na podlagi z naše strani doseženih uspehov polagoma izgubljajo vpliv. Na več krajih smo opazili, da socialdemokratje reagirajo na našo taktiko enotne fronte s tem, da tudi oni delajo politiko enotne fronte. Neaktivnost vodilnih sodrugov prve tendence je zakrivila, da smo v nekaterih slučajih zgubili inicijativo.

Druga, takozvana »leva« tendenca se pa boji, da bo ta taktika vzgojila oportunistem, in razvija iz tega razloga neko pasivnost. Pri akciji po Rathenau-ovemu umoru n. pr. so bili desni preboječi pri pogajanjih z voditelji socialdemokratskih organizacij, da se ne bi prehitro razšli, levi pa so pretiravali v drugi smeri. Stranka ni nikoli prisojala prevelike važnosti pogajanjem z voditelji. Povdariti pa mora, da obstaja velika nevarnost v mehaničnem razumevanju gotovih situacij pri naših levih sodrugih. Po posebno težki izdaji od strani socialne demokracije se pri njih pogosto javlja tendenca, da reko: Ta izdaja je zadnja. To mora biti zadnjič, da smo se pogajali s temi voditelji. Sedaj hočemo enotno fronto spodaj, samo pri masah. Na ta naziranje moramo odgovoriti naslednje: Če boste pokazali toliko delavnosti, da bomo čez dva, tri mesece lahko rekli, da se nam ni treba več pogajati z voditelji, ker nimajo nobenih mas več za seboj, potem se seveda ne bomo več z njimi pogajali. Dokler pa stoji stvar drugače, se moramo v vsakem slučaju pogajati s temi voditelji.

Nato govori o vprašanju delavske vlade, kar pa dosedanje socialdemokratske vlade niso niti oddale.

Radek (Rusija): Jaz hočem polemizirati v prvi vrsti proti napadom z leve strani, ne zato, ker mislim, da grozi z leve večja nevarnost kot z desne v sedanjem trenutku, ampak zato, ker doslej še nihče z desne ni govoril. Najprej se bom pečal s sodrugom Vajtauerjem. Ko je Neurath prebral kongresu nekaj mest iz programa opozicije, je padel moj prijatelj Buharin, ki ni noben desničar, v tako razpoloženje, da smo ga morali napol brez zavesti iz dvorane odvesti. Vendar se stvari ne sme vzeti lahkomišlno. Češke opozicije se je treba lotiti z vso resnobo. Ne samo zato, ker stoji v njej tako stari elementi proletarskega gibanja kot sodrug Šturc, ampak zato, ker krije v sebi velike nevarnosti. Čehoslovakija trpi danes veliko krizo. Število brezposelnih znaša čez 700.000. Če v takih razmerah nastopi struja, ki izjavlja, da stojimo neposredno pred bojem za oblast, tedaj ne zadostuje reči, da je njena teorija nejasna. Dejstvo je, da je en del stranke s strankinim obnašanjem nezadovoljen. Ta del misli, da se stranka premalo bori, in dasiravno je ta del danes še majhen, je pri 700.000 brezposelnih vedno dovolj možnosti, da močno vzraste struja, ki bi vrgla stranko v prezgodnje boje. Vajtauer, ki ga poznamo dve leti, zahteva od nas Šmeralovo glavo, češ, da se je ta zarotil z buržuazijo, on hoče, da izbiramo med njim in »tako malo preizkušenim razrednim borcem«, kot je Muna, češ, da je ta kriv, da so rudarji v Kladnu postali stavkokazi; on pravi, če je to anarhizem, potem smo in ostanemo anarhisti. Mi pa mu pravimo: Le malo bolj ponižno, ljubi sodrug Vajtauer! Mi bomo govorili z opozicijo, ampak pošljite nam ljudi, ki imajo, tudi če niso proletarci, malo več čuta odgovornosti za usodo proletarske stranke.

Kaj je povedal Vajtauer? On je tu razlagal Šmeralove sanje. Dejal je, da

hoče Šmeral postati minister. Vajtauer se je nekoč pečal z znanostjo razlaganja sanj in sedaj prenaša to učenost na svoje politično delovanje. Kaj naj napravi Komunistična Internacionala s to razlago sanj? Ona jo lahko dene le v kake sanjske bukvice. (Veselo.) Podobni slučaj, kot zdaj z Vajtauerjem, smo že imeli s KAP (Komunistična Del. Stranka). Če ne bi hoteli z govorom Vajtauerjevim postopati humoristično, bi morali z njim govoriti tako, da si nikdar več ne bi upal na tak način govoriti na kongresu 52 komun. strank. Izjavlja popolno zaupanje v Šmerala in češko vodstvo, ki bo napravilo iz stranke res za boj sposobno stranko množico.

Nato odgovarja sodružici Ruth Fischer: Nemška stranka se je iz strahu pred osamljenostjo preveč oklenila socialdemokratov. Če bi se Ruth Fischer v svoji kritiki omejila samo na to, bi imela prav. Toda ona gre čez meje prave kritike. Če pridemo v prokleti položaj, da se moramo pogajati z voditelji soc. dem., postane opozicija z Ruth Fischer na čelu nenavadno nervozna. Ko je začela stranka v Rathenauovi krizi pogajanja, so prihajali iz opozicije vsak dan predlogi, naj se pogajanja prekinejo. To je popolnoma mehanično razumevanje naših sodrugov z leve.

Naša taktika enotne fronte ne gre vedno po enem kopitu. Mi vemo, da smo (v Nemčiji) slabše in da se nam postavljajo največje ovire na pot. Socialdemokratje skušajo nas popolnoma ločiti od mas. Če je pritisk mas velik, se morajo z nami pogajati. Če pride do pogajanj, jih imamo le tedaj interes prekiniti, če smo jih prisilili, da postavijo v akcijo čim večje mase ali pa če je jasno, da nočejo nobene akcije. Prej razbiti pogajanja z njimi bi bil dokaz, da se čutimo slabe. Če ima stranka od začetka jasno stališče, se mirno lahko pogajamo do trenutka, ko se bo njihovo izdajstvo popolnoma izkazalo. Ali bi bila mogla v Rathenauovi akciji stranka sama nastopiti proti monarhizmu? Mislim, da bi to bila velika napaka.

Zdaj še o vprašanju delavske vlade. Delavska vlada ni diktatura proletarijata, ampak le močen prehod v njo. V Rusiji je bilo lahko takoj potegniti delavce v komunizem. Zahodni delavci pa se bodo veliko lažje izjavili za koalicijsko trih delavskih strank, ki se borijo za obstoj 8 urnega delavnika, za večji kos kruha itd. Kjer nastane takšna delavska koalicijska, bodisi v boju, bodisi na podlagi parlamentarne kombinacije, bi bilo prenagljeno doktrinarno jo zavreči. Glavno je, da po doseganju delavske vlade ne spimo, ampak peljemo mase v boj za izvedbo programa delavske vlade in da gremo naprej po poti do našega končnega cilja.

Skušnje letošnjega leta morajo pripričati tudi slepca, da ne more kreniti na drugo pot. Ali naša pot ali pa pot Gorterjev (Komunistična Delav. Stranka Nemčije, »levičarji«), ki samotni tava med zvezdami in kliče revolucijo... Mi nismo nastopili pot enotne fronte zato, da se stopimo s socialnimi demokrati, ampak v prepričanju, da jih bomo v našem objemu zadušili. (Viharno odobravanje.)

Rudarjev križev pot.

(Piše I. Šemrov.)

Cenjeni sodrug urednik!

Prosim Vas, da ponatisnete v podlistek »Delavskih Novic« te-le moje vrstice:

Dragi bralci! Moje željave roke si dovoljujejo napisati nekaj vrstic, vsak naj natanko premisli vse, kar bo čital. Dogodilo se je to meni in moji družini tekem 8 let.

Lepega jesenskega dne 1. 1913. popoldne okrog 3. ure smo se zbrali v lepem prijaznem industrijskem kraju na Zg. Štajerskem, kjer smo delali kot rudarji. Zapustivši te kraje, smo upali na vse lepše in boljše tam, kamor smo bili namenjeni. Vozili smo se od postaje I. do Ljubljane vso noč; drugi dan popoldne smo se odpeljali iz Ljubljane proti Reki. Tam smo morali prenočiti. Drugi dan smo začeli takoj spraševati, kje je tisti parnik, ki nas bo odpeljal na naš cilj. Zvedeli smo, da odide parnik »Cirkvenica« ob 3/4 na 1. uro popoldne. Zato smo imeli

dosti časa, da smo si ogledali mesto Reko, kar nas je vse zelo zanimalo. Tudi vina smo si pošteno privoščili, misleč, kako bo počeni, ker doma raste. Ko nam pa krčmar račun pove, nekaj večji kot bi bil v Ljubljani, smo se vsi čudili, vendar smo se potolažili s tem, da je bilo pošteno vino, če tudi drago. Kmalu je prišel čas, ko smo se morali podati na morje. Bilo nas je 9 moških, 5 žen in nekaj otrok. Ko smo se ukrcali na parobrod, smo vsi nestrpno pričakovali, kdaj bo odrinil. Sirena da znamenje, mornarji odvežejo vrvi in velikan je že izročen morskim valovom. Vsi smo bili veseli, polno nad smo imeli. Celi 2 in pol uri vožnje smo prepevali, posebno tisto: »Fantje se zbirajo, v barčico se vsedejo«.

Nenadoma nam je zazvenelo na uho: »Fianona«, to je po slovensko Plomin, postaja, kjer moramo izstopiti. Tam se zopet nekoliko okrepčamo z vinom in ribami, potem se pa odpravimo eno dobro uro peš pota do Strmaca, kjer bo naše prihodnje življenje. Ko smo zvečer v mraku dospeli

tja, so nekateri dobili že poznane ljudi. Bili so pa vsi tako prijazni z nami, da smo bili takoj popolnoma domači. Prvi večer smo prenočili eni pri svojih znanih, eni smo pa kar stanovanje dobili in slame notri prinesli in je bilo. Drugi dan gremo v pisarno. Tam smo dobili vsak svoj listek, da se damo preiskati zdravniku. Po zdravniški preiskavi smo si takoj uredili vsak svoje stanovanje, kjer je bilo komu odkazano. Dobil sem takoj stanovanje, dasiravno nisem imel družine s seboj (ostala je v Rovtahu, kjer sva doma z ženo). Štirinajst dni sem bil sam, ker pohištvo, ki je bilo odposlano z vlakom, še ni dospelo. Ko sem dobil svoje reči, in sem uredil vse, sem pisal svoji ženi, da je prišla za menoj. Tretji dan smo začeli delati. Bilo nam je sorazmerno precej dobro. Zaslужili smo dobro, plačani smo bili pošteno, kolikor smo zaslужili. Bili smo po štirje skupaj taki, da smo hoteli imeti zmiraj najboljši zaslужek, to smo tudi imeli. Prvo perijodo smo zaslужili 7 kron 20 vin., to je bilo leta 1913, kaj ne, da lep zaslужek

za tiste čase, ko je stalo 1 kg najboljši moke 17 vin. Pomislimo, koliko bi nam mogli danes plačati, da bi se vjemalo z današnjo draginjo. Tako smo torej živeli tisto zimo in spomladi 1914. leta, popolnoma zadovoljno vsi. Ko je pa prišel poštni sel v nedeljo popoldne, 26. julija, grozno novico, da je mobilizacija in vojska, nas je pretreslo do mozga. Ko bi pa kdo še slutil, da bo tako dolgo trpela, bi marsikomu zmešalo um. Več kot polovico naših tovarišev je moralo takoj odriniti. Mi, kar nas je ostalo, smo jih spremili do Plomina, kjer so se ukrcali na parnik in so se odpeljali, eni jokajoč, drugi pojoč: »Oh, zdaj gremo, oh zdaj gremo, nazaj nas več ne bo!«

Vem, da si niso vsi mislili, da jih ne bo nazaj, toda le premnogim so se uresničile zadnje besede omenjene pesmi. Potrtega srca sem se vračal na Strmac, ko sem videl svojega brata žalostnega pri odhodu. Čez mesec dni sem že dobil dopisnico iz neke poljske bolnice Kitzeben na Ogrskem, da leži težko ranjen. Dobil je kroglo v desno

Duret (Francija) pravi, da ne razume, kaj je to »delavska vlada«. Delavska vlada bi se lahko opirala le na obratne svete. Teh pa v Franciji še ni. Na kaj bi se opirala vlada Blum (socialist)—Frossard (komunist)? V Nemčiji je enotna fronta dobra, v Franciji bi bila škodljiva. V vsakem slučaju pa se bo podvrnil sklepu kongresa, izjavlja Duret.

Bordiga (Italija) pravi, da se v glavnem strinja z izvajanjem Zinovjeva. Pravi, da so tudi italijanski komunisti proti pučem in zarotam, da pa se ne strinja s formulo, da mora biti pridobljena večina delavskega razreda za osvojitve oblasti. Trdi, da se le v strokovnih organizacijah dajo pridobiti mase. Italijanski komunisti so sicer za duh taktike enotne fronte, nasprotujejo pa načinu izvedbe. Je za enotno fronto od spodaj in sicer le na strokovnem, ne pa tudi na političnem polju. Zahteva železno centralizacijo stranke in internacionalne.

Graziadei (Italija) govori v imenu manjšine K. S. Italije. Se popolnoma strinja z Zinovjevom in bo glasovala za predloženo resolucijo. Pravi, da italijanska večina ne upošteva kongresnih sklepov. Nastopa proti vodstvu stranke, ki ni imelo nikoli točnega pogleda v bodoče dogodke. Govori o kooperaciji med komunističnimi in socialdemokracističnimi delavskimi množicami. Tudi tu imajo sodrugi okrog Bordige čisto nesmiselne nazore. Mislijo, da so s tem zvezane take težave, da so v duhu sicer lahko za to taktiko, v praksi pa da se ne more uporabljati. Bordiga je znašel novo formulo. On noče enotne fronte političnih strank, pač v strokovnih organizacijah. To je razlikovanje, ki praktično sploh ne prihaja v poštev... Taktika enotne fronte mora biti v tem, da gonimo naprej ostale stranke in strokovne organizacije. Taktična oblika se bo določevala od slučaja do slučaja. Kar se tiče delavske vlade, je italijanska večina v tej točki sploh omejena. Ona sploh noče razumeti, kaj je to »delavska vlada«. Ona ni diktatura proletarijata, ampak je posledica taktike enotne fronte. V nekaterih deželah pride do nje lahko s parlamentarnimi sredstvi, v drugih pa potom bojne organizacije delavcev. Bordigovci so proti delavski vladi, ker so v dnu duše še vedno proti volitvam sploh. Priporoča, da se Bordiga sam tudi drži mednarodne discipline. (Dalje prih.)

Razno.

Vzglebna (m)učiteljica slovenskih proletarskih otrok. »Organizovani radnik« v 119. št. prinaša to-le poročilo iz Senjskega Rudnika:

»Tamošnja učiteljica (žena popa) postopa z učenci naravnost barbarsko. Tako je na primer prejšnji teden pretepla enega učenca, sina rudarja Jožeta Dvojimica, tako, da je celega občila kri. Ravnotako je postopala z otrokom Milana Stevanoviča.

Ko so očetje teh otrok javno protestirali proti takemu zverinskemu postopanju, je gospa popova-učiteljica smatrala ta protest za razžaljenje. Zato je

ločila otroke, ki jih je bila pretepala, od ostale dece in jim je prepovedala govoriti s temi »zaznamenovanimi« rekoč: »Naj gredo, od koder so prišli — v Slovenijo, ker tu ni prostora za njih.« Iznašajočo to barbarstvo omenjene »gospo učiteljice« — bolj rečeno mučiteljice, protestujemo energično proti takemu početju in zahtevamo od g. ministra prosvete, da omenjeno gospo, ne le takoj odpusti iz službe, temveč tudi kaznuje zovoljo razbojništva. Če gospoj tako ugaja razbijanje, naj gre med razbojnice, ne pa v šolo.

Toliko »Org. Radnik«. Ker se je to divjaštvo zgodilo, kakor iz poročila razvidno, nad otroci slovenskih rudarjev, prosimo sodruga iz Senjskega rudnika, naj nam o stvari obišneje poroča. Opozorjamo jih tudi, naj naznanijo dotično gospo zovoljo telesne poškodbe na pristojno sodišče.

Zasebnim nameščencem v Sloveniji in Dalmaciji.

V najkrajšem času se bodo vršile volitve delegatov za občni zbor »Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani«.

Ker so te volitve za zasebne nameščence v Sloveniji in Dalmaciji izredno velike važnosti, zato opozarjamo, da so zaupniki nameščencev denarnih zavodov, zavarovalnic, trgovine in špedicije, rudarstva, železne in ostale industrije, notarskih in odvetniških pisarn, škornistov itd. v Ljubljani sklenili *spoznanje z zaupniki nameščencev iz ostalih krajev Slovenije in Dalmacije*, da nastopijo pri volitvah delegatov za občni zbor »Pokojninskega zavoda« enotno pod skupnim imenom

»Združeni zasebni nameščenci«

in postavijo kandidate v vseh petih edinicah.

Vsled tega tudi opozarjamo, da zasebni nameščenci ne podpisujejo nobenih izjav ljudem, ki skušajo pod različnimi strokovnimi imeni potom volitev zavzeti »Pokojninski zavod«, da bi ga izrabljali v svoje partizanske osebne namene.

Obveščamo nadalje vse tovariše, da se bodo v vseh večjih krajih vršili zaupni in javni sestanki, na katerih bodo zasebni nameščenci sami iz svoje srede izbrali kandidate za delegate in namestnike.

Tovariši, bodite previdni! Gre za starostno preskrbo, za podpore vdov, sirot, brezposelnih, bolnih in onemoglih zasebnih nameščencev.

V Ljubljani, dne 12. dec. 1922.

Pevsko društvo »Cankar« piredi »Silvestrov večer« v prijaznih prostorih restavracije hotela »Bellevue« v Šiški. Začetek ob 8. uri zveč. Vstopnina za osebo 3 D. Spored: Petje, ples, o polnoči Alegorija. Vabimo najljubše vse zavedno delavstvo, da pride v naš krog in da se z nami ob zvokih naše pesmi razveseljuje s svojimi prijatelji in tako prebije v veselji družbi zadnje ure starega in priča novega leta, da tako z veselimi v poštenem veselju pozabi vsaj trenutek prebitih težav v minulemu letu. Sodeluje godba na lok. Svoji k svojim! Z delavskim pevskim pozdravom: odbor.

roko, ki jo nosi še danes trdo v komolcu. Naše življenje je postajalo od dne od dne žalostnejše. Zaslužek je tako hitro padal, da smo koncem leta 1914, zaslužili že samo 5 kron na št. V začetku leta 1915, smo morali delati že 11 ur in smo imeli za to vsaki dan en št. in en četrt. Koncem leta 1915, se je že življenje precej podražilo in potem so nam za nekaj odstotkov plačo zvišali. Toda to ni odgovarjalo draginji. Ko sem prišel na Strmac, sem imel 2 otroke. Bila sta dosti čedno oblečena in tudi kruha in mleka sta imela za potrebo. V mesecu svečanu leta 1915, sem dobil tretjega otroka, hčerko. Ona je takoj v začetku svojega življenja mogla stradati. Pri materi je malo dobila, ker je bila vedno lačna. Mleko, ki so nam ga kmetje v mirni dobi prinašali v izobilju, so nam ga dajali le pod tem pogojem, da jim bomo za to dali blago za obleko, katerega smo tudi dobivali neko gotovo množino. Tako so nam, ki smo imeli otroke in smo mleko neobhodno potrebovali, še tisto malo blaga pobrali tako, da si nisem ves

čas vojne niti enih hlač dal napraviti. V začetku leta 1916, smo bili že tako na drobno deljeni z živim, da ni bilo mogoče niti enkrat na mesec pokusiti skorje kruha. Le redka juha je planjala in še ta le dvakrat dnevno. A vključ vsej naši revščini in pomanjkanju so imeli otroci naših predstojnikov kruha z maslom mazanega v izobilju, kar sem videl na lastne oči, imeli so namreč živino, ki je bila last Družbe in so jo izrabljali le v svojo korist. Jaz sem to izvedel od gotovih oseb. Povedali so mi tudi, da en gospod porabi toliko mleka s svojo družino, da stane na mesec 70 kron. To mi je bilo odveč. Odpeljem se s kolesom, ki sem ga vedno imel, v Pazin na okrajno glavništvo in tam sem vse natanko povedal, kako krivično delajo z nami naši predstojniki. Spisali so zapisnik, ki sem ga moral lastnoročno podpisati. Dosti dobička od tega nisem imel; le kakih 14 dni sem dobival po ¼ litra mleka na dan. Rekli so, da je mleko le za tiste, ki delajo in sicer najprej za samce, a za uboge otroke, ki ga neobhodno po-

V tovarni pohištva »Vintgar« se ponavljajo zopet stari grehi, kar je bilo že enkrat naznanjeno, da delajo mladotni delavci in delavke po noči. Iz teh ozirov opozarjamo inšpekcijo dela, da se o tej stvari prepriča in napravi red v tovarni »Vintgar«. G. Jelencu pa nasvetujemo, da si nabavi zakon o zaščiti delavcev.

Nezakonitost nad delavci v Bosni in Dalmaciji. V Bosni in Dalmaciji je samovolja policistov vzvišena nad vsemi postavami in nad ustavo. Povrh pa je ministrstvo notranjih zadev še za nekajkrat zvišalo število agentov, kot jih je bilo pod avstrijsko okupacijo. Sto in sto delavcev je bilo preganov iz teh dveh dežel, ker so bili naročniki delavskih časopisov. Režim, ki tam vlada, pokazuje ne samo strašni slučaj s Keroševićem, ampak tudi dejstvo, da je oblast prepovedala vsako delovanje strokovnih neodvisnih organizacij proti določilom ustave in postav. Vlada dovoljuje delo samo »socialistom«. Proti tem nezakonitostim tudi slovensko delavstvo najenergичnejše protestira.

Hrvaški sodrugi na pravi poti. — Medjusavezni Sindikalni Odbor v Zagrebu je pozval socialistični Glavni Radnički Savez in Radičev Hrvatski Glavni Savez na enotno stokovno fronto. Poslednji je baje sprejel predloge, dočim postavljajo socialisti celo vrsto pogojev. Več o stvari prihodnjič. Nas veseli, da gredo zdaj sodrugi na Hrvaškem po pravi poti.

Umor predsednika poljske republike. Na Poljskem so desni elementi dali umoriti novoizvoljenega predsednika Narutoviča. Umoril ga je slikar Elija Niewadomski, znan fašist. Narutovič je bil zastopnik poljskih malomeščanskih delavskih strank. Plemstvo in velika buržuazija nista hotela prenesti tega udarca, zato je padel Narutovič, zadet od treh krogelj. Delavci so v več krajih proklamirali štrajk. Te dni se voli nov predsednik.

Delavski »prijatelji« fašisti. Komisar za italijanske železnice Torre naznanja, da bo v kratkem odpustil 60.000 železničarjev iz službe.

ZAHVALA.

Spodaj podpisana se iskreno zahvaljuje vsem sodrugom, ki so podpisali najine družine ob času najinega zopora.

Zahvaljujeva se vsem sodrugom v Hrastniku, kakor tudi centralni upravi Z. r. d. v Trbovljah ter vsem raznim podružnicam omenjene organizacije. Vsem skupaj najiskrenejša zahvala ter obljubljava zastaviti vse svoje moči v svrhu delovanja za dobrobit proletarijata.

Hrastnik, 10. decembra 1922.

Franc Bedenik, predsednik Z. r. d., podružnica Hrastnik. — **Strožar Ivan**, član organizacije.

Zahvala. Odpuščene delavke na opekarni v Trbovljah se prav lepo zahvalujemo vsem onim, ki so darovali zopet pri zadnji nabiralni akciji za nas in naše otroke. Zahvalujemo se pa tudi tistim sodrugom, ki so nabrali za nas

svoto 2400 K na raznih obratih ter nas s tem rešili prevelikega pomanjkanja.

Trbovlje, 19. dec. 1922.

Odpuščene žene.

Zahvala. Podpisani rudar se najiskrenejše zahvaljujem vsem onim sodrugom na Zap. okrožju, ki so mi prišli na pomoč v moji dolgotrajni bolezni z nabrano svoto 2708 K in s tem rešili mene in mojo družino prevelikega pomanjkanja.

Trbovlje, dne 16. dec. 1922.

Potokar Andrej, rudar.

Pozor pred antraksom. Okrožni urad za zavarovanje delavcev nas prosi, da objavimo tole obvestilo: Kakor poroča šef stalne bakteriološke stanice v Ljubljani, se je zadnji čas pojavilo med domačimi živalmi precejšnje število vraničnega prisada (Anthrax, Milzbrand). Ta zelo nevarna kužna bolezen se s kožami, ščetinami, žimo itd. obolelih živali prenaša posebno na usnarje, krtačarje, sitarje in mesarje. Prvi znak je nevaren tvor (pustula maligna) na infekciji izpostavljenih mestih, posebno na rokah in na obrazu. Vsak tak tvor je torej takoj javiti zdravniku, ki bo odredil potrebno zdravljenje in bakteriološko preiskavo. Delavci prej imenovanih poklicnih kategorij pa naj pazijo, da preprečijo pri delu vsako poškodbo kože in da vsako tudi najmanjšo ranico obvežejo z neprodimo obvezo.

Edini slovenski delavski koledar je »Železničarski koledar«. Lepo vezan stane 10 Din. Naroča se pri Neodvisni strokovni železničarski organizaciji v Ljubljani, Turjaški trg 2./II.

Listnica uredništva. Brata Ivan in Josip Pantar, pristojna v Kamnik, naj pošljeta svoj naslov »Zvezi Neodvisnih Strokovnih Organizacij« v Ljubljani, Turjaški trg št. 2, II. nadstropje, kateri smo izročili njuno zadevo in ki jima bo odgovorila, kaj imata storiti, potem ko bo prejela njun natančen naslov, ki sta ga pozabila navesti v pismu.

Za tiskovni sklad so darovali: Ravnik Franc 6 Din, Vergel Anton 3 Din, Malenšek Ivan 2 Din, Šlibar Jožef 4 Din, Robič Ivan 1 Din, M. L. 2.25 Din, Mulej Ivan 2 Din, Markel Anton 1.25 Din, Mrak Ivan —.50 Din, Lakota Jožef 2 Din, Tomaž Valentin 2 Din, Volf Tomaž 1.25 Din, Sitihoval Uršula 5 Din, Vidmar Jože 20 Din, Neimenovani 5 Din, Šuligoj Viktor 2 Din, Špacapan 4 Din, Berložnik 12 Din, Završek 2 Din, Purkart 8 Din, Gorjup 5 Din, Tomljevič 2 Din, Leban 1 Din, Gorjup 5 Din, Oblak Anton 1.50 Din, Janez 5 Din, Omerzeu Al. 3.50 Din, Mraz F. 7.50 Din, Strnak J. 5.25 Din, Neimenovana 22 Din, Brinar K. 2.50 Din, Petek A. 7.25 Din, Peperko Am. 3.50 Din, Mlakar M. 4.25 Din. — **Skupaj 159.75 Din.**

Za ruske gladojuche: Janez 10 Din.

Vsem svojim prijateljem in odjemalcem želita

VESELO NOVO LETO

Fr. in Ant. Podlunšek, Trafika v Hrastniku.

trebujejo, ga ni. Ko sem šel v skladišče z otrokom, eno leto starim, je tam videlo, ko so drugi kruh prejemali, pa je stezalo svoje roke po njem. Ko ga ni dobilo, je jokalo, da se je moralo človeku v srce smiliti. Pomislite: otrok eno leto star in ni imel drugega življenja kot žup iz črne moke ali kake drobtine polente ter požirek črne kave! Ali je to hrana za otroka?

Tako nam je potekalo 16. leto. Zmiraj hujše in slabše. Na delo sem hodil zjutraj ob 6. uri ob redkemu močniku in sem težko delal do 5. ure zvečer. Ko sem prišel domov, pa dostikrat ni bilo nič kuhanega. Parkrat sem zaklel in šel kam proč k svojim tovarišem, da pozabim svoje gorje. Začela se je vedno večja nezadovoljnost v družini kakor pri drugih, tako tudi pri meni. Mnogi so svoje žene pretepali, ko so prišli iz dela, pa ni bilo kaj jesti in ne tobaka. V začetku 1917. so že ljudje tako stradali, da so že vse pojedli, kar so dobili. Vse pse in mačke so podavili in pojedli. V mesnici, ko so pobijali govedo, so vso kri pobrisali po

tleh. Kradli so krompir, komaj debel kot lešnik in zeleno koruzo. Kupiti ni sploh bilo mogoče nič, ker naše plačilo je ostalo vse v blagajni za tiste deke revnega živčaja. Jaz sem dobil za 11 plačilnih perijod prazne listke. Toda ne mislite 14 dnevne perijode, kot so bile v mirnem času in so zopet dandanes, ampak perijode mesečne. Imeli smo vsak mesec plačilo. Tako smo bili celih 11 mesecev brez vsakega denarja. V mesecu avgustu 1917. leta sem bil pri nekem monterju, da pomagam montirati lokomotivo. Ob plačilu sem prejel plačilni list in je bilo računano 3 krone na št. in 60 % poboljška. Šel sem reklamirat, toda imel sem slabo srečo. Prvič reče inženir, da ne da več, da nisva zaslužila. Ko sva le zahtevala, so pa vojaki pograbili mene in mojega tovariša in so naju odvedli v Carpano v zapor. Tam so naju držali 5 dni. 17. avgusta proti večeru so naju izpustili in rekli: »Pojdita lepo delat!«

(Dalje prih.)